

บทที่ 5

สรุปและวิเคราะห์การอ้างชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ

การสรุปและวิเคราะห์การอ้างชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญนั้น ผู้วิจัยได้แยกสรุปและวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนคือ ในส่วนแรกเป็นการสรุปและวิเคราะห์การอ้างชาติพันธุ์ของชาวมอญ และในส่วนที่สองเป็นการสรุปและวิเคราะห์การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย ดังมีรายละเอียดดังนี้

สรุปและวิเคราะห์ เรื่องการอ้างชาติพันธุ์ของชาวมอญ

ในการศึกษาเรื่อง "การอ้างชาติพันธุ์ของชาวมอญ" ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์เรื่อง "การอ้างชาติพันธุ์" โดยใช้แนวความคิดเรื่อง "กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group)" โดยพิจารณาจาก การสืบทอดบรรพบุรุษที่เป็นมอญ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อแสดงให้เห็นถึงการอ้างชาติพันธุ์ของชาวมอญบางชั้นหมาก ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

"การอ้างชาติพันธุ์" (Ethnic Identity) จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ กลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ต้องการรักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดสืบทอดกันมาให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต ซึ่งอมรา พงศ์านิชย์ (2533) ได้ให้ความหมายของ "กลุ่มชาติพันธุ์" (Ethnic Group) ว่าหมายถึงกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน

ในกรณีของชาวมอญบางชั้นหมากนั้น พบว่า ยังคงมีวัฒนธรรมบางส่วนที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันก็มีวัฒนธรรมบางส่วนที่กลายเป็นไทย ส่วนภาษาพูดนั้นยังคงใช้ "ภาษามอญ" สื่อสารในหมู่ชาวมอญด้วยกัน และส่วนใหญ่มีบรรพบุรุษเป็นชาวมอญ

มูลเหตุที่ทำให้เกิดการขำรังชาติพันธุ์

Charles F. Keyes (1982) กล่าวถึงมูลเหตุที่ทำให้เกิดการขำรังชาติพันธุ์ว่า การที่เรามีการนับถือเครือญาติหรือบรรพบุรุษร่วมกัน เป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งเดียวกันในหมู่พวก แสดงว่า เป็นพวกเดียวกัน หรือเป็นส่วนหนึ่งของตระกูล เป็นการสร้างความรู้สึกร่วมกันว่า บุคคลนี้มีพวกพ้อง มีญาติพี่น้อง ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง ทำให้เกิดพลังที่จะปฏิบัติตนไปในแบบอย่างที่ดี บุคคลในสังคมของตนปฏิบัติ และการปฏิบัติหรือการแสดงออกที่เป็นมรดกของบรรพบุรุษ ได้แก่ ภาษา ศาสนา และนิทานปรัมปราหรือนิยายโบราณ ซึ่งกล่าวถึงความดีของบรรพบุรุษในการสร้างกลุ่มและถิ่นที่อยู่ ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มของตนและต้องการขำรังชาติพันธุ์ของกลุ่มของตนไว้ต่อไป

กลุ่มชาติพันธุ์มอญ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เคยเจริญรุ่งเรืองมากในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นต้นแบบอารยธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เป็นต้น แต่ปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์มอญได้กลายเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยและพม่า ชาวมอญที่อยู่ภายในประเทศไทยได้รวมกันอยู่เป็นกลุ่มสังคมกระจายอยู่ทั่วไป ซึ่งชาวมอญนิยมตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำ และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญโดยเฉพาะด้วย ชาวมอญบางชนหมู่มากก็เช่นกัน มีการรวมตัวอยู่ในชุมชนของชาวมอญโดยกระจายอยู่ในบริเวณสองฝั่งของแม่น้ำลพบุรี และมีเอกลักษณ์ของชาวมอญปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง

การศึกษาเกี่ยวกับการขำรังชาติพันธุ์ของชาวมอญในครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาจากการสืบทอดบรรพบุรุษที่เป็นมอญ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี สรุปได้ดังนี้

ในด้านเกี่ยวกับ "การสืบทอดบรรพบุรุษที่เป็นมอญ จากการศึกษาพบว่า ชาวมอญส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคน "มอญ" และสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่เป็น "มอญ" ซึ่งบรรพบุรุษเหล่านั้นเป็นคนมอญในชุมชนมอญบางชนหมู่มากด้วย

ในด้านเกี่ยวกับ "ภาษา" นั้น จากการศึกษาพบว่า ชาวมอญมีความสามารถในการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้สองภาษา คือทั้ง "ภาษามอญ" และ "ภาษาไทย" กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่อยู่ใต้วงของชาวมอญก็จะใช้ "ภาษามอญ" แต่เมื่ออยู่ในสังคมของคนไทยก็จะใช้ "ภาษาไทย"

ส่วนเรื่อง "ศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อ" จากการศึกษาพบว่า ชาวมอญทุกคนนับถือศาสนาพุทธ (ฝ่ายธรรมยุต) ตามแบบบรรพบุรุษที่เคยนับถือต่อ ๆ กันมาควบคู่ไปกับการนับถือผี พิธีกรรมที่ยังคงปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวกับผี ได้แก่ การเลี้ยงผีประจำตระกูล และ

การเลี้ยงผีศาลเจ้า ซึ่งมีบางส่วนเปลี่ยนแปลงไปจากของเดิมที่บรรพบุรุษเคยปฏิบัติสืบทอดกันมา คือ มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเวลาที่ทำการเลี้ยงผี, ชั้นตอนต่าง ๆ ของพิธีกรรม และความศรัทธา เริ่มเสื่อมลงเนื่องจากเด็กรุ่นใหม่ขาดความเชื่อถือ กอปรกับการแต่งงานกับคนไทยมากขึ้น เกี่ยวกับเรื่อง "ความเชื่อ" นั้น ชาวมอญบางชนหมู่มากยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับ "ผี" และ "เคล็ดต่าง ๆ" ถึงแม้สภาพแวดล้อมและสังคมจะเปลี่ยนไป แต่ความเชื่อต่าง ๆ ก็ยังคงมีอยู่ เช่น ชนรณานิยมการปลูกบ้าน และการทำหัวนอน เป็นต้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับ "ชนชนรณานิยมประเพณี" นั้น จากการศึกษาพบว่า ชนชนรณานิยมประเพณีบางส่วนได้กลายเป็นไทย ตัวอย่างเช่น ประเพณีการแต่งกาย, บวชนาค, แต่งงาน และโกนจุก เป็นต้น ส่วนชนชนรณานิยมประเพณีที่ยังคงอยู่ได้แก่ ประเพณีการไว้ผมโก๊ะ ประเพณีการทำศพ และประเพณีสงกรานต์

และตามแนวความคิดของ Charles F. Keyes (1982) เสนอว่า การที่จะวินิจฉัยว่าบุคคลเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใดนั้น บุคคลนั้นต้องมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของบรรพบุรุษและต้องการสืบทอดความรู้สึกที่สืบต่อไปในอนาคต คือ มีความรู้สึกว่าตนเองสืบสายโลหิตมาจากบรรพบุรุษของกลุ่มร่วมกันนั่นเอง

ตามแนวความคิดของ Keyes จะเห็นได้ว่า การที่ชาวมอญจะสามารถอ้างชาติพันธุ์ไว้ได้ ชาวมอญจะต้องรักษาสืบต่อสิ่งที่บรรพบุรุษของชาวมอญได้ถ่ายทอดสืบทอดกันมา ซึ่งก็คือ "วัฒนธรรม" นั้นเอง เพราะว่าการสืบทอดวัฒนธรรมของกลุ่ม นอกจากจะเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่แล้วยังเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่น สร้างความเป็นหมู่พวก ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มชาติพันธุ์มอญอีกด้วย

และตามแนวความคิดของ Michael Moerman (1965) เสนอว่า การที่ชาวมอญจะสามารถอ้างชาติพันธุ์ไว้ได้ ชาวมอญจะต้องรู้สึกที่ตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์มอญและเป็นสมาชิกของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

ในกรณีของชาวมอญบางชนหมู่มากนั้น จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่า ชาวมอญส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นคน "มอญ" และสืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษที่เป็น "มอญ" ซึ่งบรรพบุรุษเหล่านั้นเป็นคนมอญในชุมชนมอญบางชนหมู่มากด้วย แต่วัฒนธรรมบางส่วนก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและสังคมที่มีการติดต่อกับคนไทยตลอดเวลา วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปมี 3 ลักษณะคือ

1. เปลี่ยนแปลงกลายเป็นไทยจนไม่เหลือของเดิม ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน บวชนาค โกนจุก การแต่งกาย อาหารการกิน และการประกอบอาชีพ

2. มีการรับวัฒนธรรมไทยไปปฏิบัติแต่ก็ยังคงวัฒนธรรมเดิมไว้ด้วย ได้แก่ ภาษา และ ศาสนา ชาวมอญบางชนชั้นมากสามารถใช้ "ภาษา" ในการติดต่อสื่อสารได้สองภาษาคือ ทั้ง "ภาษามอญ" และ "ภาษาไทย" กล่าวคือ เมื่อได้ก็ตามที่อยู่ในกลุ่มสังคมของชาวมอญด้วยกัน ชาวมอญบางชนชั้นมากจะใช้ "ภาษามอญ" ในการติดต่อสื่อสาร แต่เมื่ออยู่ในสังคมของคนไทยชาวมอญเหล่านั้นก็จะใช้ "ภาษาไทย" ในการติดต่อสื่อสาร ส่วนในด้านศาสนาเน้นพระสงฆ์ชาวมอญหรือคนไทยที่บวชในวัดทั้งสี่แห่งในชุมชนมอญบางชนชั้นมากสามารถสวดได้ทั้งสำเนียงมอญและบาลี กล่าวคือ เมื่อเป็นงานของชาวมอญก็จะสวด "สำเนียงมอญ" แต่เมื่อเป็นงานของคนไทยก็จะสวด "สำเนียงบาลี"

3. มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมบางส่วนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมปัจจุบัน ได้แก่ พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเลี้ยงผีประจำตระกูลที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเวลาในการประกอบพิธีกรรม, ขั้นตอนของพิธีกรรมและสิ่งของที่ใช้เป็นเครื่องเซ่น ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากของเดิมที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษเพราะสภาพแวดล้อมและสังคมปัจจุบันเปลี่ยนไป แต่จุดประสงค์ของการประกอบพิธีกรรมเพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วยังคงอยู่ แต่มีแนวโน้มว่าความเชื่อและความศรัทธาในเรื่องพิธีกรรมจะลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากชาวมอญบางชนชั้นมากในปัจจุบันมีความเชื่อและศรัทธาในเรื่องเกี่ยวกับผีลดน้อยลง ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวว่า "ทำตามประเพณี" "ปู่ ย่า ทำมา เราก็ทำตามกันไป" และ "ไม่แน่ใจว่ามีจริงหรือเปล่า แต่ทำเพื่อความสบายใจ"

สรุปได้ว่า ชาวมอญบางชนชั้นมากยังคงมีการรักษาวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สืบทอดต่อกันมา ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงบางประการเกิดขึ้น แต่อย่างน้อยวัฒนธรรมส่วนนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างเอกลักษณ์ให้เกิดขึ้นในหมู่ของชาวมอญบางชนชั้นมากอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาวมอญ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปและวิเคราะห์ เรื่องการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย

ในการศึกษาเรื่อง "การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย" ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดเรื่องการผสมกลมกลืน โดยพิจารณาจาก นโยบายของรัฐในเรื่องการผสมกลมกลืน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น การศึกษา การประกอบอาชีพ และการแต่งงาน

ปัจจุบัน ชาวมอญบางชนหมู่มักมีการผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ชาวมอญปรับตัวเข้ากับสังคมไทย เนื่องจากมีรูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกัน นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน และมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกรด้วยกัน นอกจากนี้ สภาเกษตรกรกิจสังคม ตลอดจนนโยบายของรัฐที่พยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้น โดยใช้นโยบายการผสมกลมกลืนเพื่อให้ชนกลุ่มน้อยเข้าผสมกลมกลืนกับชนกลุ่มใหญ่คือ คนไทย

มูลเหตุที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืน

ประเทศไทยประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มคนจีน กลุ่มคนไทย กลุ่มคนลาว กลุ่มคนเขมร และกลุ่มคนมอญ เป็นต้น ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องใช้นโยบายผสมกลมกลืน (Assimilation) เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) ขึ้นในสังคมไทย

"กลุ่มชาติพันธุ์มอญ" เป็นตัวอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยใช้นโยบายผสมกลมกลืน (Assimilation) ได้ประสบผลสำเร็จ นโยบายดังกล่าวเริ่มใช้ตั้งแต่มอญอพยพเข้าสู่ประเทศไทยช่วงแรก ๆ ในสมัยอยุธยา โดยให้ชาวมอญที่มีอายุครบ 20 ปี เป็นไพร่หลวง ซึ่งมีฐานะเท่าเทียมกับคนไทยทั่วไปในขณะนั้น "ในฐานะที่เป็นไพร่หลวง นอกจากถูกเกณฑ์ให้เข้าเวรทำราชการตามกำหนดแล้ว ชาวมอญยังมีสิทธิ์และหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป คือจะได้รับตราภูมิคุ้มห้ามเพื่อลดหย่อนภาษีอากรในการประกอบอาชีพ สิ่งตอบแทนในการทำราชการและในทางด้านการศาลก็ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายศาลไทยเท่าเทียมกับคนไทยทุกประการ ผิดกับชาติอื่น เช่น จีน แขก ซึ่งมีฐานะเป็นคนต่างชาติดูแลเห็นได้ชัด เพราะนอกจากจะไม่ได้เป็นไพร่หลวงแล้ว เมื่อเกิดคดีความขึ้นก็ต้องไปขึ้นศาลพิเศษต่างหากในกรมท่า ซึ่งแยกเป็นกรมท่าซ้ายพิจารณาความชาวจีนและกรมท่าขวาพิจารณาพวกแขก" (สุภรณ์ โอเจริญ 2519: 110) นับว่านโยบายดังกล่าวทำให้ลดความแตกต่างระหว่างมอญกับไทยได้เป็นอย่างมาก

ในกรณีของชาวมอญบางชนหมู่นั้น จะเห็นได้ว่าตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติในปี พ.ศ. 2456 ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรไทยเป็นคนไทย ไม่ว่าจะมียุติ

มารดาเป็นสัญชาติใด และในปีเดียวกันก็มีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินามสกุลเพื่อให้คนไทยทุกคนใช้นามสกุล ชาวมอญซึ่งถือว่าเป็นคนไทยด้วยก็ต้องใช้สัญชาติไทยและต้องมีนามสกุลเหมือนคนไทยทั่ว ๆ ไป ยิ่งเมื่อการศึกษาของรัฐได้เข้าสู่ชุมชนมอญบางชนหมากใน พ.ศ. 2467 เป็นครั้งแรกโดยตั้งโรงเรียนวัดโพธิ์ระหัดแทนโรงเรียนวัดโดยรับนโยบายและหลักการไปจากส่วนกลางคือรัฐบาลเหมือนกับโรงเรียนอื่น ๆ ทั่วประเทศ ก็ยิ่งทำให้ชาวมอญบางชนหมากผสมกลมกลืนเป็นไทยมากขึ้น ระบบการศึกษาของรัฐมีส่วนทำให้ชาวมอญมีแนวโน้มกลายเป็นไทยมากขึ้น กล่าวคือได้เปลี่ยนระบบคิดให้ยอมรับคนไทยโดยปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้น, ได้ใช้ภาษาไทย, ได้ออกไปทำงานร่วมกับคนไทย มีการแต่งงานกับคนไทย และมีการย้ายถิ่นไปอยู่ในสังคมไทย

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า กระบวนการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย เป็นไปตามที่ Richard M. Burkey (1978) เสนอไว้ว่า กระบวนการผสมกลมกลืนจะต้องเกิดจาก 2 ฝ่ายคือ เกิดจากชนกลุ่มน้อยเองและชนกลุ่มใหญ่ เพราะเมื่อชนกลุ่มน้อยต้องอาศัยอยู่อย่างถาวรในประเทศนั้น ๆ ก็จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติตามค่านิยม บรรทัดฐาน กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่สังคมใหญ่นิยมขึ้น ชนกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศก็ต้องสร้างกฎเกณฑ์ขึ้น เพื่อสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกของชนกลุ่มน้อยให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน กล่าวคือ ชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยต้องการที่จะอยู่อย่างถาวร เนื่องจากชาวมอญไม่มีประเทศเป็นของตนเอง ดังนั้นชาวมอญจึงเต็มใจที่จะปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ ในขณะที่เดียวกัน ชาวมอญก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้บางส่วน เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกลุ่มชาติพันธุ์มอญไว้ด้วยกัน และนโยบายของรัฐในช่วงหลัง ๆ ก็ไม่ได้กีดกันแต่อย่างใด

ตามแนวความคิดของ อมรา พงศาพิชญ์ (2526) เกี่ยวกับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมว่าหมายถึง การที่สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งรับเอาวัฒนธรรมของอีกกลุ่มหนึ่งในทุกกรณี จนทำให้สูญเสียเอกลักษณ์เดิมไป มีการยอมรับทางสภาพว่ามีฐานะในสังคมเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ของสังคมนั้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมได้แก่ นโยบายของรัฐ (assimilation) การศึกษา (education) การประกอบอาชีพ (occupation) การแต่งงานเข้ากับสมาชิกของสังคมใหญ่ (intermarriage) และการย้ายถิ่น (migration)

ในกรณีของชาวมอญบางชนหมากนั้น "การผสมกลมกลืน" ยังไม่ถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์เดิมไปทั้งหมด แต่มีการเปลี่ยนแปลงและมีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างมอญกับไทยมีความสัมพันธ์แบบยอมรับกัน เป็นมิตรกัน หรือความสัมพันธ์เชิงบวก (Non-antagonistic Relation หรือ Positive Relation) หมายถึง มีการยอมรับว่าเป็น

กลุ่มพวกเดียวกัน จะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาตั้งแต่สมัยอยุธยา คนมอญที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยรุ่นแรก ๆ มีสถานภาพเท่าเทียมกับคนไทย โครงสร้างของสังคมไทยที่เปิดรับชาวมอญ เช่นนี้ทำให้การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยเป็นไปอย่างค่อยเป็นไปอย่างค่อย

การศึกษาเกี่ยวกับ "การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย" ในครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาจากนโยบายของรัฐในเรื่องการผสมกลมกลืน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น การศึกษา การประกอบอาชีพ และการแต่งงาน สรุปได้ดังนี้

ในด้าน "นโยบายของรัฐ" มีผลทำให้ชาวมอญบางชนชั้นมากผสมกลมกลืนเข้ากับสังคมไทยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ รัฐบาลได้ออกนโยบายประกาศให้พระราชบัญญัติสัญชาติ และพระราชบัญญัตินามสกุลในปี พ.ศ. 2456 ทำให้ชาวมอญเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย กอปรกับรัฐบาลได้ใช้นโยบายด้านการพัฒนาเพื่อให้สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น เช่น การสาธารณสุข การศึกษา การคมนาคม และการสื่อสาร เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวเป็นเหตุให้สังคมมอญกลายเป็นสังคมเปิด มีการติดต่อกับคนไทยตลอดเวลา และมีผลทำให้การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ในด้าน "การศึกษา" จากการศึกษาพบว่า "การศึกษา" มีผลทำให้ชาวมอญบางชนชั้นมากผสมกลมกลืนเข้ากับสังคมไทย เพราะว่าชาวมอญได้รับการศึกษาระบบเดียวกับกับคนไทยทั่วประเทศ มีผลทำให้ชาวมอญพูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ มีทัศนคติและยอมรับความเป็นไทยมากขึ้น กอปรกับวัฒนธรรมของมอญและไทยไม่แตกต่างกันมากนัก จึงทำให้เกิดการยอมรับในวัฒนธรรมของกันและกัน และการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ชาวมอญได้มีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จะเห็นได้จากชาวมอญบางชนชั้นมากในปัจจุบันมีความต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีและทำงานรับราชการเช่นเดียวกับคนไทย นับว่าการศึกษช่วยลดความแตกต่างระหว่างชาวมอญกับคนไทยได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะนำไปสู่การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยอย่างเห็นได้ชัด

ในด้านของ "การประกอบอาชีพ" จากการศึกษาพบว่า "การประกอบอาชีพ" เป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย เพราะเมื่อต้องไปทำงานอยู่ร่วมกับคนไทย จึงทำให้เกิดการปรับตัวยอมรับซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านทัศนคติและค่านิยม ตลอดจนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสถานที่ทำงาน เป็นการยอมรับทางสถานภาพว่ามีฐานะทางสังคมเช่นเดียวกับคนไทยในสังคมเดียวกัน

ส่วนในด้านของ "การแต่งงาน" นั้น จากการศึกษาพบว่า "การแต่งงานเป็นตัวแทนที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยที่ได้ผลสูงมาก เพราะการแต่งงานระหว่างชาวมอญกับคนไทยช่วยลดความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมลงได้มาก ชาวมอญที่แต่งงานกับคนไทยส่วนใหญ่เปลี่ยนมาดำเนินชีวิตแบบไทยและใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ลูกที่เกิดมาก็กลายเป็นไทยมากขึ้น

ในเรื่องเกี่ยวกับ "การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น" นั้น จากการศึกษาสรุปได้ว่าการที่ชาวมอญต้องอพยพย้ายถิ่น ไปอยู่ในบริเวณเดียวกับคนไทยในสังคมใหญ่ ทำให้ชาวมอญเหล่านั้นต้องยอมรับกฎเกณฑ์และค่านิยมของคนไทยมาประเพณีปฏิบัติ กล่าวคือ ชาวมอญเหล่านั้นต้องดำเนินชีวิตแบบเดียวกับคนไทยที่ตนได้ออกไปอยู่ร่วมสังคมเดียวกัน จึงทำให้ ภาษา ทัศนคติ และค่านิยมที่ใช้ในชีวิตประจำวันกลายเป็นไทย

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยของชาวมอญบางชนหมากมีแนวโน้มสูงชันมาก จนทำให้ชาวมอญในชุมชนร่วมกันตั้งชมรมเยาวชนมอญลพบุรีขึ้น เพื่อช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีของชาวมอญให้ดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งปัจจุบัน ชมรมเยาวชนมอญลพบุรีได้ร่วมจัดกิจกรรมด้านประเพณีต่าง ๆ ร่วมกับชาวมอญในชุมชน และทางหน่วยงานของจังหวัดลพบุรี ได้แก่ ประเพณีแห่กแห่ปลา ประเพณีสงกรานต์ และจัดสอนภาษามอญ (ภาษาเขียน) ที่บริเวณโรงเรียนวัดอัมพวัน

ในด้านเกี่ยวกับการเมืองนั้น ชาวมอญบางชนหมากไม่เคยสร้างปัญหาเกี่ยวกับการเมืองเลย เนื่องจากชาวมอญเองมีความรู้สึกว่าตนเองมีสองชาติพันธุ์ในขณะเดียวกัน กล่าวคือ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสองกลุ่มในขณะเดียวกัน โดยไม่มีความขัดแย้งในจิตใจของตัวเองเลย จะเห็นได้ว่า เมื่อชาวมอญอยู่ในกลุ่มสังคมของชาวมอญด้วยกัน พวกเขาจะมีความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมอญ รู้สึกว่าเขาเป็นคนมอญ ใช้ภาษามอญในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และประเพณีปฏิบัติตามวิถีทางที่ชาวมอญบางชนหมากปฏิบัติเพราะว่าเขาเป็นสมาชิกของสังคมมอญในขณะเดียวกันชาวมอญบางชนหมากก็อยู่ในสังคมไทย เป็นสมาชิกของประเทศไทย มีสัญชาติไทยพูดภาษาไทย ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนของรัฐไทย ทำงานร่วมกับคนไทย และประเพณีปฏิบัติเช่นเดียวกับคนไทย เนื่องจากตัวเขาเป็นสมาชิกของสังคมไทยด้วย

การที่ชาวมอญมีความรู้สึกที่ตนเองมีสองชาติพันธุ์ในขณะเดียวกันนั้นมิได้เป็นความผิดแต่ประการใด เพราะว่า "คนบางคนยังไม่อาจจะยึดในกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ตลอดไป เมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมหนึ่งก็มีความสำคัญอย่างหนึ่ง เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไปก็มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่ง เช่น คนจีนที่เกิดในประเทศไทยและเรียนในโรงเรียนไทย เมื่ออยู่ในหมู่เพื่อนฝูงที่โรงเรียนก็มักจะมองตัวเองเป็นคนไทย แต่เมื่อกลับบ้านไปอยู่ในหมู่ญาติพี่น้องซึ่งพูดภาษาจีน ก็มักจะมองว่า

ตัวเองเป็นคนจีน ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน เขาอาจจะมองตัวเองว่าเป็นชาวเขาหรือคนเมือง หรือคนไทยก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม คนอีสานในประเทศไทยอาจจะเป็นคนลาว คนอีสาน หรือคนไทยก็ได้เช่นเดียวกัน" (อมรา พงศาพิชญ์ 2523: 3)

ในด้านความรู้สึกของคนชายขอบ (Marginal Man) นั้น ไม่สามารถใช้กับชาวมอญได้ เพราะชาวมอญสามารถเลือกปรับตัวให้เข้ากับคนไทยได้ง่าย เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างที่เอื้ออำนวยทำให้การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยได้เป็นอย่างดี ปัจจัยดังกล่าวได้แก่ ชาวมอญเป็นเผ่ามองโกลอยด์เช่นเดียวกับคนไทย มีรูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกับคนไทย มีอาชีพเกษตรกรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยกัน และนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน ปัจจัยดังกล่าวทำให้ชาวมอญสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ชาวมอญยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของไทยตลอดเวลา โดยไม่มีความขัดแย้งทางการเมืองแต่ประการใดเหมือนกับชาวจีนในประเทศไทยมาเลเซียหรือชาวกระเหรี่ยงในประเทศพม่า เนื่องจากชาวมอญกับไทยมีความสัมพันธ์แบบยอมรับซึ่งกันและกันตั้งแต่ต้น กอปรกับรัฐบาลไทยได้ใช้นโยบายผสมกลมกลืน (Assimilation) เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมไทย โดยใช้นโยบายด้านต่าง ๆ จนทำให้ชาวมอญมีความรู้สึกเป็นคนไทยดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

โดยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ชาวมอญบางชนหมู่มากมีแนวโน้มที่จะผสมกลมกลืนกลายเป็นไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากชาวมอญในปัจจุบันเป็นผู้ที่เกิดในเมืองไทย มีสัญชาติไทย ได้รับความอบรมจากโรงเรียนไทย ทำงานร่วมกับคนไทย และมีอนาคตอยู่เมืองไทย แม้จะยังคงยึดถือประเพณีมอญบางอย่างเพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว ก็ไม่ได้มีผลทำให้เกิดความขัดแย้งต่อสังคมไทยแต่อย่างใด โอกาสทางสังคม การศึกษา และหน้าที่การงานเปิดโอกาสให้ชาวมอญยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของไทยโดยปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย